

má formu výběrového řízení, při kterém je posuzován uchazeč o funkci i jeho záměry, které hodlá realizovat při výkonu funkce. Uchazeč je posuzován komisí, jejíž složení se odvíjí od vyhlášovatele výběrového řízení. Uchazeči jsou posuzováni na základě ústního pohovoru a podkladů, mezi které např. patří představení záměrů spojených s výkonem funkce, včetně cílů, kterých hodlá ve funkci dosáhnout a konkrétních opatření k jejich realizaci. Dále má komise k dispozici stanovisko soudcovské rady soudu, k němuž je uchazeč přidělen a rady soudu, u kterého se o funkci uchází, hodnocení předsedy soudu, hodnocení rozhodovací činnosti.

1.3.3. Vedlejší činnost soudců

V současné právní úpravě je klíčovým ustanovením zákona o soudech a soudcích, týkajícím se vedlejší činnosti soudců, ustanovení § 85. V rámci tohoto ustanovení je upraveno pravidlo týkající se zákazu vedlejší činnosti soudců, s výjimkou správy vlastního majetku, vědecké, pedagogické, literární, publicistické a umělecké činnosti.

Obecným pravidlem platným pro veškerou vedlejší činnost je umožnění výkonu vedlejší činnosti pouze v případech, kdy není narušována důstojnost soudcovské funkce nebo není ohrožována důvěra v nezávislost a nestrannost soudnictví.

Mimo zákon o soudech a soudcích upravuje problematiku vedlejší činnosti soudců také zákon o střetu zájmů (zákon č. 159/2006 Sb., ve znění pozdějších předpisů). V souladu s tímto zákonem je soudce považován za veřejného funkcionáře a vztahují se na něj ustanovení týkající se veřejných funkcionářů. Klíčovým je § 3 tohoto zákona, který ve svém odstavci 1 stanoví: *„Veřejný funkcionář je povinen zdržet se každého jednání, při kterém mohou jeho osobní zájmy ovlivnit výkon jeho funkce. Osobním zájmem se pro účely tohoto zákona rozumí takový zájem, který přináší veřejnému funkcionáři, osobě blízké veřejného funkcionáře, právnické osobě ovládané veřejným funkcionářem nebo osobou blízkou veřejného funkcionáře zvýšení majetku, majetkového nebo jiného prospěchu, zamezení vzniku případného snížení majetkového nebo jiného prospěchu nebo jinou výhodu; to neplatí, jde-li jinak o prospěch nebo zájem obecně zřejmý ve vztahu k neomezenému okruhu adresátů.“²*

V současné době je často navrhováno, aby byl upraven mechanismus, v rámci kterého by předsedové soudů měli jasnou představu, jaké vedlejší činnosti jejich soudci vykonávají, a zda nehrozí narušení soudcovské důstojnosti a důvěry v nezávislost a nestrannost soudnictví. Současně také řada zástupců justice volá po umožnění soudcům vykonávat činnost aktivního sportovce, která nenarušuje důvěru v soudnictví, ale může být v řadě případů také výdělečnou vedlejší činností.

1.3.4. Přisedící

Předpoklady pro ustanovení fyzické osoby přisedícím jsou shodné s předpoklady pro ustanovení fyzické osoby soudcem s tím, že pro soudce je podle § 60 odst. 3 zákona

² Srov. § 3 odst. 1 zákona o střetu zájmů.

- Ministerstvo spravedlnosti je dotčeným subjektem s ohledem na postavení ministra spravedlnosti při navrhování osob na funkci soudce.

- **Předsedové soudů**

- Předsedové krajských a okresních soudů jsou dotčenými subjekty s ohledem na současnou neexistující právní úpravu, kdy výběr soudců byl donedávna předmětem úvahy jednotlivých funkcionářů a u některých soudů předkládal předseda podněty, aniž by bylo jasné, jak byly osoby navržené do funkce soudce vybrány.

- **Justiční čekatelé**

- Justiční čekatelé jsou dotčenými subjekty s ohledem na povahu své pozice, kdy „čekají“ na jmenování soudcem.

- **Asistenti soudců**

- Asistenti soudců jsou dotčenými subjekty s ohledem na to, že u některých soudů byla do nedávné doby cesta k soudcovské funkci právě přes pozici asistenta konkrétního soudce. Asistenti také tvořili v posledních letech velkou skupinu nově jmenovaných soudců.

1.4.2. Výběr funkcionářů

Dotčenými subjekty této právní úpravy jsou:

- **Ministerstvo spravedlnosti**

- Ministerstvo spravedlnosti je dotčeným subjektem v s ohledem na postavení ministra spravedlnosti při navrhování a jmenování funkcionářů soudů.

- **Předsedové soudů a místopředsedové soudů**

- Stávající funkcionáři jsou novou právní úpravou dotčeni v tom rozsahu, že se staví přesná pravidla, kdy není možné opakovaně jmenovat funkcionáře do funkce.

- **Soudy**

- Obecně soudy a soudci budou dotčeni novou právní úpravou v rozsahu povinného konání výběrových řízení.

1.4.3. Vedlejší činnost soudců

Dotčenými subjekty této právní úpravy jsou:

- **Ministerstvo spravedlnosti**

- Ministerstvo spravedlnosti je dotčeným subjektem jako orgán stanovující strukturu oznámení o vedlejší činnosti, které budou soudci předsedovi příslušného soudu podávat.

- **Soudci a předsedové soudů**

- Především předsedové soudů jsou v rámci změn v ustanovení o vedlejší činnosti nejvíce dotčenými subjekty, a to s ohledem na zavedení oznamovacího režimu pro vedlejší činnost soudců. Také samotní soudci nejen, že získají v s touto novelou další druh vedlejší činnosti, který bude vyňat z obecného zákazu tuto činnost vykonávat, nicméně dojde k upravení výslovného zákazu jejich členství v politických stranách a politických hnutích a působení v orgánech podnikajících právnických osob a dále budou soudci povinni podávat předsedovi příslušného soudu oznámení o své vedlejší činnosti, ze kterých bude patrné, jakou vedlejší činnost vykonávali, pro jaký subjekt.

1.4.4. Přísedící

Dotčenými subjekty této právní úpravy jsou:

- **Soudy**

- Především předsedové soudů jakožto subjekty odpovědné za sestavování rozvrhů práce budou muset učinit změny v souvislosti s plánem rozdělení agendy mezi jednotlivé senáty, resp. samosoudce.

1.5. Popis cílového stavu

1.5.1. Výběr soudců

Cílem předkládaného návrhu zákona je nastavení jednotných pravidel při výběru soudců. Výběr budoucích soudců je jedním z klíčových aspektů pro kvalitu justice jako celku a je nutné, aby byl nastaven transparentní systém, který bude založen na objektivních kritériích a vyloučí jakékoli pochybnosti o procesu jmenování soudcem.

1.5.2. Výběr funkcionářů

Postavení soudních funkcionářů je v České republice specifické, jedná se o představitele justice, kteří vykonávají státní správu soudů a mají v tomto smyslu rozsáhlé pravomoci a vedle Ministerstva spravedlnosti určující vliv na chod soudů. Silné postavení zastávají předsedové krajských soudů, kteří významně ovlivňují personální složení a hospodaření všech okresních soudů v jejich obvodu. Specifickému a významnému postavení musí odpovídat i právní úprava jejich výběru a jmenování. Soudní funkcionáři by měli být jmenováni pouze na základě výsledků výběrového řízení, pro které zákon o soudech a soudcích stanoví základní mantinely.

1.5.3. Vedlejší činnost soudců

Cílem předkládaného návrhu zákona je zpřehlednění výkonu vedlejší výdělečné činnosti soudců, stejně jako rozšíření povolených činností. Současně je cílem také výslovně upravit zákaz členství soudců v politických stranách a politických hnutích a jejich působení v orgánech podnikajících právnických osob.

1.5.4. Přisedící

Cílem předkládaného návrhu zákona je zefektivnění soudního rozhodování, na kterém se přisedící podílejí. Jde o snahu vyhovět aplikační praxi o omezení účasti laického prvku v rámci rozhodování v trestním řízení. Současně se však jeví jako vhodné přisedící ponechat v rámci rozhodování o zvláště závažných zločinech s výjimkou zvláště závažných zločinů hospodářské nebo majetkové povahy.

1.6. Zhodnocení rizika

1.6.1. Výběr soudců

Rizikem je v současné době neexistující zákonná úprava, která by jednotně stanovila způsob výběru soudců. U krajských soudů probíhá výběr soudců ve dvou různých režimech (už po nastalém sjednocení, které ovšem není zakotveno zákonem), což není dlouhodobě vhodný model. Pro výběrová řízení na funkci soudce neexistují zákonná pravidla. Výběr soudců je klíčový pro fungování a kvalitu justice.

1.6.2. Výběr funkcionářů

Rizikem současné právní úpravy, která na úrovni zákona neexistuje a úprava výběrového řízení je stanovena instrukcí ministra, je nestálost úpravy a možnost rychlých změn, kdy nelze vyloučit politickou motivaci změny výběru soudních funkcionářů z pozice moci výkonné.

1.6.3. Vedlejší činnost soudců

V případě, že nedojde k přijetí změny zákona o soudech a soudcích v oblasti vedlejší činnosti, bude nadále předmětem diskuzí, zda jsou soudci oprávněni vykonávat činnost aktivního sportovce jako činnost výdělečnou, stejně jako bude nadále platit aktuální stav, kdy předsedové soudů nebudou informováni o tom, jakou vedlejší činnost soudci jejich soudů vykonávají a zda tím není ohrožena důvěra v nezávislost a nestrannost soudnictví. Stejně tak nebude z hlediska právní jistoty jasné, jaké činnosti související se správou vlastního majetku především v oblasti členství v orgánech bytových družstev a podobných uskupeních, jsou soudcům umožněny jako výdělečné. Současně je jeví jako vhodné výslovně upravit zákaz působení soudce ve statutárních, řídicích a kontrolních orgánech podnikajících právnických osob.

V případě, kdy nebude výslovně upraven zákaz členství soudce v politických stranách a politických hnutích, bude zachována současná situace, kdy je nutné zákaz členství soudce

